

Sveriges blir en demokrati

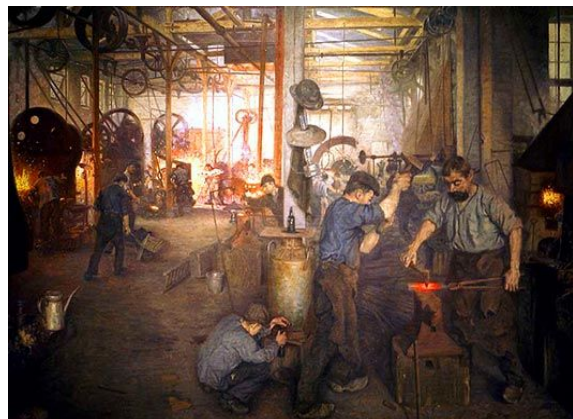
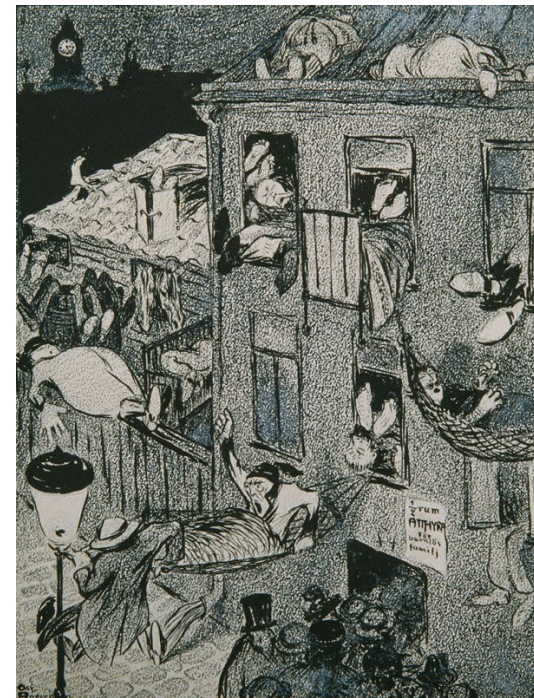
När blev Sverige en demokrati och hur var det i Sverige före det var demokratiskt?

Vilka problem och orättvisor fanns det i Sverige och vilka kämpade för allmän rösträtt?

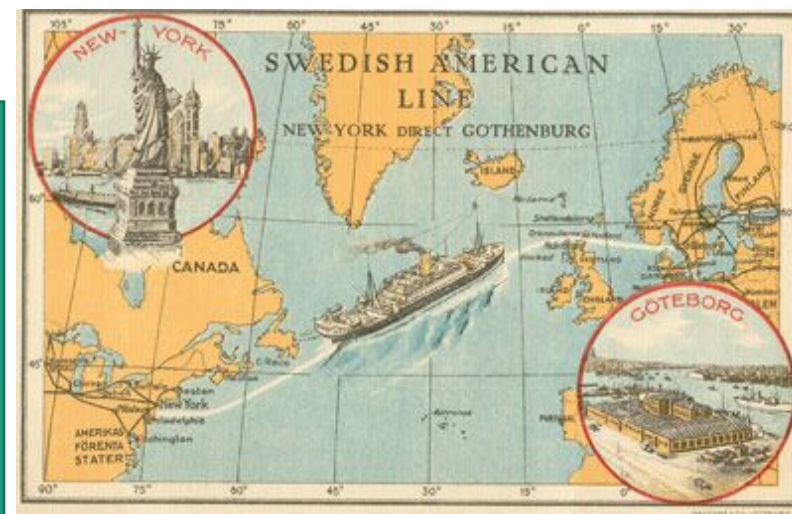

Livet i Sverige under 1800-talet

- I början av 1800-talet var Sverige ett *Jordbruksland*
- Jordbruken blev effektivare
- Rika borgare startade stora fabriker och blev ännu rikare
- Många fattiga bönder började arbeta i fabriker istället
- Fabriker fanns i städerna så många flyttade till städerna
- I städerna bodde människorna trångt
- 1 miljon svenskar utvandrade till USA mellan 1851-1920

Viktiga ord
Jordbruksland = Land där de flesta försörjer sig som bönder
Effektiv = kunna göra mycket på kort tid
Utvandra = Flytta till ett annat land

Livet i Sverige under 1800-talet

- Stora skillnader mellan fattiga och rika
- Fabriksarbetare hade låga löner, långa arbetsdagar och dåliga arbetsvillkor
- Svenskarna drack mycket alkohol, många var alkoholister
- Alla svenskar måste vara med i Svenska Kyrkan
- Nästan alla gick i kyrkan, om man missade gudstjänsten många gånger kunde man få straff
- Prästen informerade om viktiga saker som hände i landet
- Varje år hade prästerna husförhör med människor
- Människor startade folkrörelser för att förbättra situationen

Låga löner och dåliga arbetsvillkor för fabriksarbetare.

Alkoholism: Människor drack i genomsnitt 23 liter sprit/år.

Kyrkans makt: Prästerna kontrollerade människor och det var förbjudet att träffas utanför kyrkan för att be.

Arbetarrörelsen: Kämpade för bättre löner, mer säkerhet på arbetsplatsen, kortare arbetsdagar och rösträtt för arbetare.

Nykterhetsrörelsen: Kämpade för att människor skulle dricka mindre alkohol.

Frikyrkorörelsen: Kämpade för att människor själva skulle få tolka Bibeln.

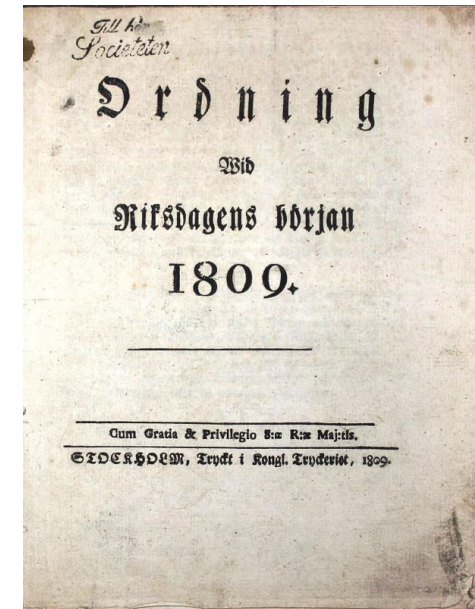
Viktiga ord

Arbetsvillkor = Hur man har det på jobbet, till exempel arbetstider, säkerhet mm

Husförhör = Prästen frågar om man kan olika saker om Bibeln och kristendom

Politik i Sverige på 1800-talet

- Ny grundlag 1809
 - Kungen var den *styrande* makten
 - Kungen och Riksdagen var den *lagstiftande* makten
 - Riksdagen var den *beskattande* makten
 - Domare var den *dömmande* makten
- Påverkade av Franska och Amerikanska revolutionernas idé om *maktindelning*
- Människor ville inte ha en kung som var enväldig

Viktiga ord

- Grundlag = Lag där det står hur landet ska styras
- Styrande = Den som bestämmer i ett land
- Lagstiftande = De som skapar lagar
- Beskattande = De som bestämmer vilka som ska betala skatt och hur mycket
- Dömmande = De som bestämmer om lag och rätt

Politik i Sverige på 1800-talet

- Sveriges riksdag var en *Ståndsriksdag* där alla människor inte var representerade, exempelvis fabriksarbetare, affärsmän, advokater och jurister
- I Ståndsriksdagen var adeln överrepresenterade
- Bönderna fick inte vara med och bestämma om vissa frågor
- 1865 blev riksdagen en *Tvåkammarriksdag* istället
 - Bara väldigt rika män var med i *Första kammaren*
 - Bara ganska rika män var med i *Andra kammaren*
 - Bara 25% av alla män hade rösträtt

• ADEL

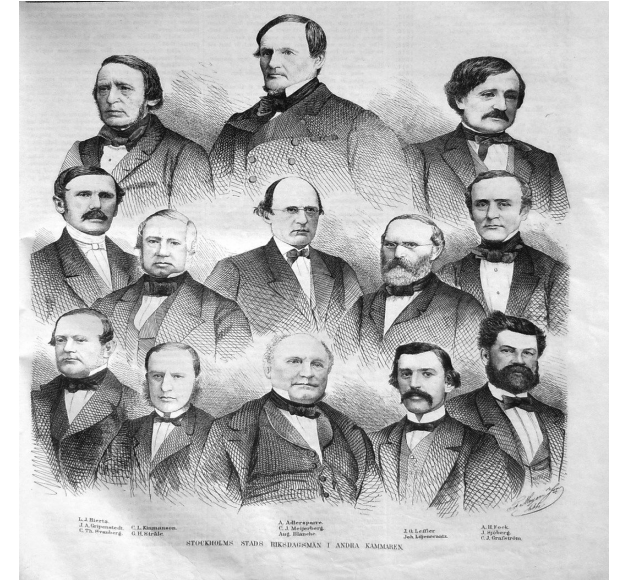
• PRÄSTER

• BORGARE

• BÖNDER

Viktiga ord

Ståndsriksdag = Riksdag där varje stånd har en röst

Representera = En person representerar en hel grupp

Överrepresenterad = När en grupp har för många representanter

Tvåkammarriksdag = Riksdag med två delar

1800-talet: Vad förändras - Vad förändras inte?

Före 1809

Kungen var enväldig

Ståndssamhälle; Kung, adel och kyrkan har makt, bara män har makt

Stora skillnader mellan fattiga och rika

Jordbruksland

1809 - 1865 Ständsriksdag

Makten delas mellan Kungen, Riksdagen och Domare

Ståndssamhälle: Kung, adel och kyrkan har makt, bara män har makt

Stora skillnader mellan fattiga och rika

Jordbruksland: De flesta bor på landsbygden

1865 - Tvåkammarriksdag

Makten delas mellan Kungen, Riksdagen och Domare

Ståndssamhället avskaffas: Rika borgare och rika bönder får mer makt, adel behåller sin makt, fattiga har ingen makt, några kvinnor har makt

Ökade skillnader mellan fattiga och rika

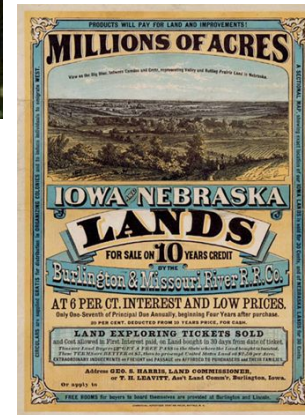
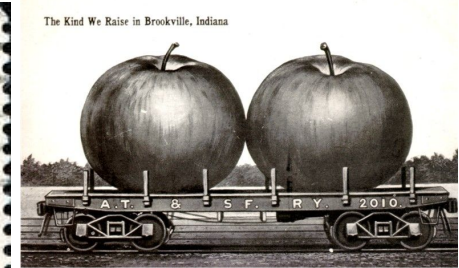
Jordbruksland/Industriland: Många flyttar till städer

Den stora utvandringen

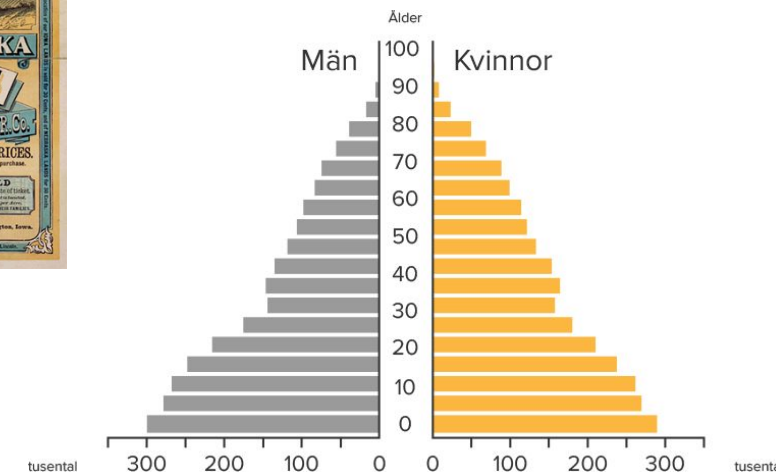
- Mellan 1851-1920 emigrerade över en miljon människor från Sverige
- Pushfaktorer
 - Fattigdom och svält
 - Ingen religionsfrihet
 - Ingen rösträtt
 - Arbetslöshet
- Pullfaktorer
 - Få egen åkermark
 - Få arbete
 - Religionsfrihet
 - Rösträtt
- Problem med den stora utvandringen: Många av de som utvandrade var i arbetsför ålder vilket ledde till brist på arbetskraft i Sverige

En barndomsbekant, mycket förändrad.

Drömmen om Amerika

Sverige 1900-1921

- Befolkningen hade fördubblats under 1800-talet och 1900 hade Sverige 5,1 miljoner människor
- Befolkningen i storstäderna ökade kraftigt och många slumområden växte fram
- Hög dödlighet på grund av sjukdomar
- I städerna delade en familj på ett rum, och de hade ett utedass som de delade med andra familjer
- Rika människor bodde i villor i fina förorter
- Bara 25 % av alla män hade rösträtt

Arbetarbostäder med ett rum och kök. 65 lägenheter.

Villa i Djursholm.

Slumområde.

Befolkning = De som bor i ett land

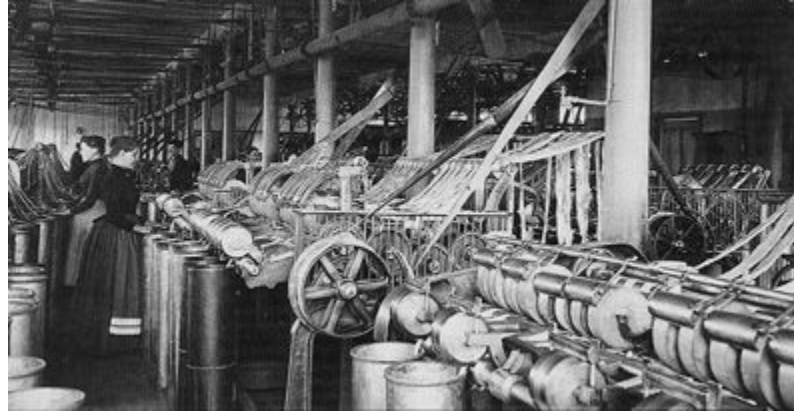
Slumområde = Område där fattiga bor, ofta inte riktiga hus

Dödlighet = Antal som dör

Utedass = Enkel toalett utomhus

Kvinnorna i början av 1900-talet

- Gifta kvinnor var inte myndiga men det kunde ogifta kvinnor bli
- Kvinnor tjänade mindre än män eftersom män skulle försörja familjen
- Kvinnor hade inte samma rätt som män till högre utbildning
- Kvinnor hade inte rösträtt
- Preventivmedel var olagliga så ibland föddes barn som ingen man ville ta ansvar för
- 1902 bildades kvinnorörelsen "Landsföreningen för kvinnliga politiska rättigheter"

Kvinnor som arbetar på fabrik

Myndig = Vuxen som får ta egna beslut
Preventivmedel = Skydd mot att blir gravid

Hem för ogifta, arbetande kvinnor

Första Världskriget och Spanska sjukan

- Första världskriget pågick 1914 - 1918
- Sverige var neutrala
- På grund av kriget minskade handel mellan länder
- Priset på mat och kläder ökade
- Befolkningen fick ransoneringskort
- Det var brist på potatis och fattiga demonstrerade på grund av matbristen
- Efter kriget spreds Spanska sjukan i Europa, och 38000 svenskar dog

Neutral = Att inte välja sida
Ransoneringskort = Ett kort där det står vad man får köpa och hur mycket
Spanska sjukan = En influensa

Folkrörelserna; Tillsammans för demokrati

Låga löner och dåliga arbetsvillkor för fabriksarbetare.

Alkoholism: Människor drack i genomsnitt 23 liter sprit/år.

Kyrkans makt: Prästerna kontrollerade människor och det var förbjudet att träffas utanför kyrkan för att be.

Kvinnor hade lägre löner än män, de räknades inte som myndiga och hade inte samma rättigheter som män.

Arbetarrörelsen: Kämpade för bättre löner, mer säkerhet på arbetsplatsen, kortare arbetsdagar och rösträtt för arbetare.

Nykterhetsrörelsen: Kämpade för att människor skulle dricka mindre alkohol.

Frikyrkorörelsen: Kämpade för att människor själva skulle få tolka Bibeln.

Kvinnorörelsen: Kämpade för att kvinnor skulle bli myndiga, få samma lön som män med samma arbete och för kvinnlig rösträtt.

- De fyra folkrörelserna var viktiga för Sveriges väg mot demokrati
- Inom rörelserna fick människor undervisning om demokratiska rättigheter
- Brist på mat 1917 och inspiration från Ryska Revolutionen ökade människornas vilja att förändra samhället

Politik i början av 1900-talet

Ideologier

Konservatism

Vill inte att samhället ska förändras.
Det är Guds bestämda ordning att vissa människor bestämmer över andra.

Konservativt parti i Sverige före 1921:
Allmänna valmansförbundet
(Moderaterna)

Adelsman

Liberalism

Individens frihet är viktig. Alla individer ska ha rätt att utvecklas. Yttrandefrihet och pressfrihet är viktigt.

Liberalt parti i Sverige före 1921:
Liberala samlingspartiet
(Liberalerna)

Fabriksägare

Socialism

Alla ska vara jämlika och det ska inte vara så stora klassklyftor.

En person ska inte äga en fabrik och blir rik på arbetarnas arbete, en fabrik ska ägas av staten eller av arbetarna.

Socialistiskt parti i Sverige före 1921:
Sveriges Socialdemokratiska parti
(Socialdemokraterna)

Arbetare

För eller emot allmän rösträtt i början av 1900-talet och vägen till demokrati.

- Liberaler och Socialister kämpade tillsammans med folkrörelserna för allmän rösträtt för män.

- Kvinnor fick till stor del föra sin kamp för rösträtt själva. De inspirerades av den internationella feminismen.

- Politiker i den svenska riksdagen blev oroliga efter den kommunistiska revolutionen i Ryssland 1917 och oroligheter i Tyskland 1918.
- De bestämde att införa allmän och lika rösträtt.
- 1921 var det första riksdagsvalet i Sverige då fattiga och rika, män och kvinnor fick rösta.

Måndagen den 21 April 1902.

Från gårdagens demonstration.
Från Jakobstorg.

30000 personer demonstrerade för allmän rösträtt 1902.

Tiotusentals personer demonstrerade för allmän rösträtt, mot matbrist och ökade klassklyftor 1917. Ca 30 personer högs med sablar av poliser.

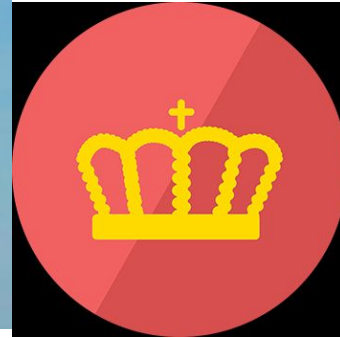
- Konservativa och kung Gustaf V försökte hindra förändringar och kämpade emot allmän rösträtt för män och kvinnor.

Demonstrationståg för kvinnlig rösträtt i Göteborg 1918.

Från Franska Revolutionen till demokrati i Sverige

1789

Franska Revolutionen

- Första steget mot demokrati i Europa
- Olika ständer hade olika mål

1800-talet

Ideologier formas

- Olika ideologier för olika grupper i samhället växte fram
 - Socialism
 - Liberalism
 - Konservatism

1900-talets början

Kamp för demokrati i Sverige

- Olika politiska partier med olika ideologier växte fram
- Liberala och socialistiska partier kämpade tillsammans för allmän rösträtt